

Charakterystyka elementów zmianowania

Karolewo, 2020

WPROWADZENIA

W praktyce rolniczej w Polsce rozróżnia się 9 elementów zmianowania:

- 1. Zboża ozime**
- 2. Zboża jare**
- 3. Okopowe**
- 4. Przemysłowe**
- 5. Bobowate grubonasienne**
- 6. Bobowate wieloletnie**
- 7. Jednoroczne pastewne**
- 8. Międzyplony**
- 9. Plony wtórne**

1. Zboża ozime

- **Żyto ozime**
  - **Pszenżyto ozime**
  - **Pszenica ozima**
  - **Jęczmień ozimy**
  - **Orkisz ozimy**
-

1a. Zboża ozime

- ◆ Zboża ozime wysiewa się późnym latem lub jesienią. Najwcześniej musi być wysiany jęczmień ozimy, następnie żyto i pszenżyto ozime. Zboża te muszą się zakorzenić przed zimą. Przedplonami mogą być: rzepak ozimy, ziemniaki wczesne, groch.
- ◆ Zaletą zbóż ozimych jest możliwość uzyskania międzyplonów ścierniskowych.

2. Zboża jare

- ◆ Pszenica jara
- ◆ Jęczmień jary
- ◆ Owies jary
- ◆ Kukurydza na ziarno
- ◆ Mieszanki zbożowe
- ◆ Zboża rzekome
(np. gryka zwyczajna,
komosa ryżowa).

2a. Zboża jare

- ◆ Wymagają dobrego stanowiska, najbardziej wymagające są pszenica jara i jęczmień jary. Gatunki te należy uprawiać po gatunkach użyźniających i pozostawiających pole wolne od chwastów. Dlatego dobrymi przedplonami dla tych roślin są okopowe uprawiane na oborniku.
- ◆ W płodozmianach zbożowych zachodzi konieczność upraw zbóż po sobie. Dobór gatunków w tym przypadku jest dość trudny.

3. Okopowe

korzeniowe:

- **Buraki cukrowe i pastewne**
- **Marchew**
- **Cykoria**
- **Warzywa korzeniowe**

bulwiaste:

- **Ziemniaki**
- **Topinambur**

3a. Okopowe

- ◆ Rośliny okopowe są dobrymi przedplonami dla zbóż. Uprawiane są najczęściej na oborniku.
- ◆ W uprawie okopowych konieczne jest stosowanie intensywnych zbiegów ochrony przed chwastami.
- ◆ Niekorzystne cechy okopowych:
  - późny zbiór
  - niekorzystny wpływ na strukturę gleby.

4. Przemysłowe

◆ Oleiste – rzepak jary i ozimy

◆ Gorczyca biała

◆ Słonecznik

◆ Rzodkiew oleista

◆ Mak

◆ Len

4a. Przemysłowe

- ◆ Rośliny przemysłowe wymagają gleby o wysokiej kulturze, starannie odchwaszczonej, wolnej od chorób płodozmianowych i zasobnej w składniki pokarmowe.
- ◆ Gatunki przemysłowe najlepiej uprawiać po stanowiskach roślin okopowych uprawianych na oborniku.

5. Bobowate grubonasienne

Zaliczamy do nich rośliny strączkowe takie jak:

- ◆ Groch
- ◆ Bobik
- ◆ Łubin żółty
- ◆ Łubin wąskolistny
- ◆ Łubin biały
- ◆ Wyka jara
- ◆ Soczewica

5a. Bobowate grubonasienne

- ◆ Bobowate grubonasienne, znane są jako strączkowe. Są to gatunki jednoroczne. Wszystkie oprócz wyki ozimej są gatunkami jarymi.
- ◆ Gatunki te dobrze rosną i plonują na glebach o odczynie obojętnym, zasobnych w próchnice.
- ◆ Najlepszym przedplonem dla bobowatych są okopowe.

6. Bobowate wieloletnie

◆ **Koniczyna czerwona**

◆ **Lucerna mieszańcowa**

◆ **Esparceta**

6 cd. Bobowate jednoroczne

- ◆ Seradela
  - ◆ Koniczyna krwistoczerwona
  - ◆ Koniczyna perska
  - ◆ Lucerna chmielowa
-

6a. Bobowate wieloletnie

- ◆ Bobowate wieloletnie uprawia się inaczej niż jednoroczne. Powinno się je wysiewać w siewie czystym lub w mieszankach oraz w mieszankach z trawami.
- ◆ Bobowate wieloletnie można też wysiewać wczesną wiosną z zboża ozime, ale tylko w rejonach zasobnych w wodę.

7. Jednoroczne pastewne

◆ **Kukurydza na kiszonkę**

◆ **Kapusta pastewna**

◆ **Facelia**

7a. Jednoroczne pastewne

- ◆ W gospodarstwach z produkcją przeżuwaczy stanowią podstawowe źródło pasz własnych, tzw. objętościowych.
- ◆ Głównymi kierunkami przeznaczenia i użytkowania facelii są: pasza oraz przyoranie. Gospodarstwom poleca się zazwyczaj uprawę na zieloną masę w poplonach.

8. Międzyplony

- ◆ Wsiewki międzyplonowe
- ◆ Międzyplony ścierniskowe
- ◆ Międzyplony śródpolne
- ◆ Międzyplony ozime

8a. Międzyplony

Międzyplony to uprawy krótkookresowe, lecz niosące wiele korzyści. Są to zasiewy jednogatunkowe lub mieszanki kilku roślin uprawiane między dwoma plonami głównymi w celu uzyskania dodatkowego, trzeciego zbioru w ciągu 2 lat z danego pola.

8a. Międzyplony

- ◆ Międzyplony ozime: - dostarczają zielonej paszy w maju. Uprawa ich jest szczególnie wskazana na glebach lekkich, na stanowiskach po zbożach, najbardziej przydatne są mieszanki żyta z wyką ozimą.
- ◆ Niedogodność: - późny termin zbioru ogranicza dobór roślin do uprawy w plonach wtórnych – można wtedy wybrać grykę, pastewne mieszanki zbożowo-strączkowe czy niektóre warzywa na zbiór jesienny.

9. Plony wtórne

◆ Kukurydza na kiszonkę

◆ Słonecznik

◆ Gryka

9a. Plony wtórne

- ◆ Siew roślin uprawianych w plonie wtórnym jest z konieczności późny i odpowiedni tylko dla niewielu gatunków rolniczych. Przykładowo może to być kukurydza na kiszonkę.
- ◆ Wszystkie gatunki uprawiane w plonie wtórnym wymagają dużych dawek nawozowych zwłaszcza azotowych.

DZIEKUJĘ ZA UWAGĘ

